

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyillä uusilla genomitekniikoilla tuotetuista kasveista sekä niistä saatavista elintarvikkeista ja rehuista

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyillä uusilla genomitekniikoilla tuotetuista kasveista sekä niistä saatavista elintarvikkeista ja rehuista (U 49/2023 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Sanna Viljakainen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Kirsi Törmäkangas, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Piia Kähkölä, ympäristöministeriö (sekä ylitarkastaja Marja Ruohonen-Lehto, Suomen ympäristökeskus)
- erikoistutkija Veli-Matti Rokka, Luonnonvarakeskus
- osastonjohtaja Hanna Kortemaa, Ruokavirasto
- asiantuntija Max Schulman, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Geenitekniikan lautakunta
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Luomuliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Luontopaneeli

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Kuluttajaliitto ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio julkaisi 5.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi, joka koskee tietyillä uusilla genomiteknikoilla (NGT = new genomic techniques) tuotettuja kasveja sekä niistä saatavia elintarvikkeita ja rehuja (COM(2023) 411 final). Ehdotus on osa lainsäädäntöehdotuspakettia, jolla tuetaan EU:n Pellolta pöytään -strategiaa ja biodiversiteettistrategiaa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee ehdotusta, jonka tavoitteena on mahdollistaa sellaisten kasvien ja kasvi-tuotteiden kehittäminen ja markkinoille saattaminen, jotka edistävät Euroopan unionin innovointi- ja kestävyystavoitteita ja jotka voivat auttaa vastaamaan maatalouselintarvikejärjestelmän nykyisiin haasteisiin. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen luoda tietyillä uusilla genomiteknikoilla tuotetuille kasveille kaksi eri ryhmää, mikä mahdollistaa näiden tekniikoiden nykyistä ketterämmän käytön kasvinjalostuksessa. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että erityisesti ryhmän 1 NGT-kasvien vastaavuuskriteerijä tulisi vielä selkeyttää ja niiden tieteellistä perustelua vahvistaa. Lisäksi ryhmän 1 NGT-kasvien risteytysjälkeläisten sääntelyn ja luokituksen tulisi olla johdonmukaista ja noudattaa liitteen I vastaavuuskriteerijä.

Valtioneuvosto katsoo myös, että kannustimia koskevan liitteen III kestävyyskriteerien tieteellisiä perusteluja tulisi jatkovalmistelun yhteydessä selvittää ja avata.

Valtioneuvosto katsoo, että EU:n maataloudelle on tärkeää, että kasvinjalostukseen liittyvä lainsäädäntö on ajan tasalla ja vastaa uusinta tieteellistä tietoa. On myös hyvä, että ehdotuksella edistetään tutkimusta ja innovaatioita. Valtioneuvosto katsoo, että on tärkeää edistää sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa ja parantaa EU:n maatalous- ja elintarvikealan globaalia kilpailukykyä. Uusia genomiteknikoita on jo käytössä EU:n ulkopuolisissa maissa ja EU:n ei tulisi menettää mahdollisuuksia, joita nämä modernit jalostustekniikat voivat tarjota kestäväen maatalouden ja ruuantuotannon varmistamiseksi sekä globaalin ruokaturvan edistämiseksi. Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä, että pienille toimijoille järjestetään kannustimia sellaisten NGT-kasvien jalostamiseen, jotka edesauttavat EU:n kestävyystavoitteiden saavuttamista.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella ehdotuksen 6 artiklaan sisältyvään NGT-kasvien kenttäko-keita koskevaan todentamismenettelyyn komission ehdottamassa muodossa. Valtioneuvosto huomauttaa, että jos asetusehdotuksen liitteessä I listatut ryhmän 1 NGT-kasvien vastaavuuskriteerit osoittautuvat tulkinnanvaraisiksi ja/tai jäsenvaltiot ovat erimielisiä niiden tulkinnasta, kenttäkokeiden järjestämiseen kuluva aika saattaa pidentyä merkittävästi viranomaismenettelyjen takia. Tällöin asetusehdotuksen tavoitteet sujuvoittaa NGT-kasveihin liittyviä lupamenettelyjä sekä kannustaa tutkimusinstituutioiden ja pk-yritysten innovaatiotoimintaa saattavat jäädä toteutumatta. Lisäksi ehdotettu menettely edellyttää toimijakentältä, josta valtaosa edustaa Suomessa akateemista perustutkimusta tai pk-yrityksiä, sekä lupaviranomaisilta mittavia panostuksia bioinformatiikkaan silloinkin, kun tarkoituksena ei edes välttämättä ole tuoda NGT-kasvia markkinoille. Valtioneuvosto katsoo, että ryhmän 1 NGT-kasvien statuksen todentamismenettelyn tulisi olla oikeusvarma, ennustettava, kustannustehokas ja riittävän kevyt, jotta myös akateeminen pe-

Valiokunnan lausunto MmVL 8/2023 vp

rustutkimus ja pk-yritykset kykenevät tosiasiallisesti hyödyntämään sitä. Ehdotuksen jatkokäsittelyssä tuleekin selvittää, miten NGT-kasvien kenttäkokeita koskeva todentamismenettely saadaan toimimaan niin, että hallinnollinen taakka, toimijoille ja viranomaisille koituvat kustannukset ja lupamenettelyyn kuluva aika eivät merkittävästi lisäännä nykyisestä.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella mahdollisuuteen olla toteuttamatta ryhmän 2 NGT-kasvien ympäristöseuranta.

Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotuksen liitteestä II tulisi selkeämmin ilmetä, miten ryhmän 2 NGT-kasvien mukautettu riskinarviointi eroaisi nykyisestä direktiivin 2001/18/EY mukaisesta terveys- ja ympäristöriskinarvioinnista. Lisäksi tulisi selkeyttää missä tapauksissa ryhmän 2 NGT-kasvin riskiprofiili antaisi aihetta riskinarviointimenetelmien muuttamiseen. Riskinarvioinnin pääperiaatteiden, perusteluiden ja määritelmien kuvaamista itse artikloissa voisi myös harkita.

Valtioneuvosto katsoo asianmukaiseksi säätää luonnonmukaisessa tuotannossa kielletyistä tekniikoista (GMO, NGT) luonnonmukaista tuotantoa koskevassa asetuksessa (EU) 2018/848 siten, että muuntogeenisten organismien käytön kieltämisen lisäksi kiellettäisiin myös uudet genomitekniikat. Asetusehdotuksen jatkokäsittelyssä tulisi varmistaa luonnonmukaiselle tuotannolle mahdollisuus välttää ryhmän 1 uusilla genomitekniikoilla tuotettujen tuotteiden tai aineiden (esim. rehun tai elintarvikelisiä aineita) käyttö huomioiden, että ryhmän 1 NGT-kasveista saataviin elintarvikkeisiin ja rehuihin ei vaadittaisi erityisiä NGT-pakkausmerkintöjä.

Valtioneuvosto pitää hyvänä ratkaisua jättää rinnakkaiselon järjestäminen kansalliselle tasolle jäsenvaltioiden erilaisten viljelyolosuhteiden vuoksi. Asetusehdotus jättäisi ryhmän 2 NGT-kasvit pois direktiivin 2001/18/EY 26 b artiklan piiristä, jolloin jäsenvaltio ei voisi kansallisesti rajoittaa tai kieltää kyseisten kasvien viljelyä alueellaan. Suomessa NGT-kasvien viljelyn rajoittamiselle ei lähtökohtaisesti katsota olevan tarvetta, mutta mikäli mahdollisuus viljelyn rajoittamiseen nousee jatkoneuvotteluissa kynnyskysymykseksi jäsenvaltioille, on asiaa syytä tarkastella uudelleen.

Valtioneuvosto katsoo, että vaikka asetusehdotus ei ota kantaa patenttiasioihin, tulisi komission jatkokäsittelyssä selvittää ehdotuksen vaikutukset kasvinjalostajien oikeuksiin ja patentteihin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä asetuksen toimeenpanon tulosten säännöllistä seuranta, jotta nähdään, vastaako asetuksen toimeenpano asetettuja tavoitteita. Valtioneuvosto huomauttaa, että vaikutusten seurannasta aiheutuu hallinnollista taakkaa jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.

Ehdotukseen liittyy täytäntöönpano- ja säädösvallan siirtoa komissiolle. Valtioneuvosto katsoo, että toimivallan siirtoa koskevien valtuussäännösten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Lähtökohtaisesti ehdotetut delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset täyttäisivät nämä vaatimukset ja olisivat perusteltuja. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että ehdotettujen delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten perusteita tulee vielä tarkastella neuvotteluiden edetessä.

Valiokunnan lausunto MmVL 8/2023 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä uusista genomitekniikoista ja komission asetusehdotuksesta

EU:n komissio julkaisi 5.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi, joka koskee tietyillä uusilla genomitekniikoilla (NGT, new genomic techniques) tuotettuja kasveja sekä niistä saatavia elintarvikkeita ja rehuja. Uusilla genomitekniikoilla tarkoitetaan erilaisia geneettisiä muuntamistekniikoita, kuten genomimuokkausta eli geenieditointitekniikkaa. Genominmuokkaus tarkoittaa genomien osien lisäämistä, poistamista tai muokkaamista kohdeorganismien perimässä. Genominmuokkauksessa kasvin DNA:han voidaan lisätä tai siitä voidaan joko poistaa tai vaihtaa haluttuja, sijainniltaan tarkoin määriteltyjä nukleotideja. Komission asetusehdotus koskee kohdennetun mutageneesin avulla tai lajinsisäisellä genetiikalla tuotettuja kasveja. Kohdennetussa mutageneesissä muutoksia voidaan aiheuttaa tarkkaan kohdennetusti ilman, että kasvin genomiin tuodaan vierasta geneettistä materiaalia. Lajinsisäisessä genetiikassa perinnöllisen aineksen siirtyminen tapahtuu luontaisesti risteytymiskykyisten kasvilajien välillä. Uusilla genomitekniikoilla jalostetut kasvit vastaavat siis luonnossa tapahtuvia mutaatioita tai perinteisessä kasvinjalostuksessa tapahtuvia muutoksia.

Genominmuokkaustekniikat ovat helpottaneet ja nopeuttaneet kasvinjalostusta ja ovat siksi vauhdilla yleistymässä käytännön kasvinjalostussovelluksissa. Tällaisia tekniikoita ei ollut käytössä vielä vuonna 2001, jolloin muuntogeenisten organismien (GMO, genetically modified organisms) tarkoituksellista levittämistä ympäristöön koskeva EU:n lainsäädäntö uusittiin. Asetusehdotus mahdollistaisi uusien genomitekniikoiden nykyistä joustavamman käytön kasvinjalostuksessa. Toisin kuin perinteisillä geeninsiirtomenetelmillä genomimuokkauksessa kasvin DNA:han ei välttämättä tarvitse lisätä mitään vierasta perintöainesta, vaan genomiin tehtävät muutokset voisivat tapahtua myös luonnollisissa olosuhteissa. Asetusehdotus koskeekin vain sellaisia genomitekniikoita, joissa kasveihin ei viedä perintöainesta joko lainkaan tai viedään vain sellaista perintöainesta, joka on peräisin samasta lajista tai lähilajista (kohdennettu mutageneesi ja cisgeneesi). Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen EFSA on tieteellisissä arvioinnissaan todennut, ettei uusiin genomitekniikoihin liity ihmisten ja eläinten terveydelle tai ympäristölle erityisiä riskejä verrattuna kasveihin, jotka on tuotettu tavanomaisilla kasvinjalostusmenetelmillä.

Ilmastomuutos lisää kasvitautien ja tuholaisien määrää ja ääriolosuhteet kasvintuotannossa lisääntyvät. Toisaalta EU:n Pellolta pöytään -strategia edellyttää muun muassa merkittävää kasvin suojeleaineiden käytön määrän vähentämistä. Uudet kasvinjalostustekniikat voivat tarjota kestäviä ratkaisuja näissä tilanteissa. On myös tärkeää parantaa EU:n maatalous- ja elintarvikealan globaalia kilpailukykyä kehittämällä kasvinjalostukseen liittyvää lainsäädäntöä. Uusia genomitekniikoita on jo käytössä useissa EU:n ulkopuolisissa maissa. Kasvinjalostajille uudet kasvinjalostustekniikat tarjoavat hyvän mahdollisuuden tuottaa nopeammin ja edullisemmin uusia kasvilajikkeita muuttuvaan ilmastoon myös Suomen pohjoisissa olosuhteissa. Uusien tekniikoiden käyttäminen on mahdollista myös pienille ja keskisuurille kasvinjalostusyrityksille, jolloin uusia kasvilajikkeita pystytään ketterästi jalostamaan paikallisesti.

Genomitekniikoilla tuotettujen kasvien ryhmät

Valiokunnan lausunto MmVL 8/2023 vp

Valiokunta suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen luoda tietyillä uusilla genomiteknikoilla tuotetuille kasveille kaksi eri ryhmää niiden riskiprofiilien perusteella. Ryhmään 1 kuuluisivat NGT-kasvit, jotka vastaavat perinteisillä menetelmillä jalostettuja kasveja ja niiden jälkeläisiä ja ryhmään 2 muut NGT-kasvit ja niiden jälkeläiset. Lisäksi muuntogeeniset kasvit luokitellaan erikseen. Komission ehdotuksen mukaan ryhmän 1 NGT-kasveja ei enää tulevaisuudessa säänneltäisi nykyisen GMO-lainsäädännön mukaan. Ryhmän 2 NGT-kasvit sisältävät useampia tai monimutkaisempia muutoksia kuin ryhmän 1 NGT-kasvit, ja siksi ryhmän 2 NGT-kasveihin sovellettaisiin osittain nykyistä GMO-lainsäädäntöä. Ryhmän 2 kasveille tehtäisiin ympäristö- ja terveysriskinarviointi ja edellytettäisiin lupamenettelyä. Jäsenvaltiot eivät kuitenkaan voisi kansallisella päätöksellä rajoittaa tai kieltää ryhmän 2 NGT-kasvien viljelyä alueellaan.

Ryhmän 1 NGT-kasveille ei komission ehdotuksen mukaan tehtäisi enää ympäristö- ja terveysriskien arviointia eikä niiden vaikutuksia ympäristöön seurattaisi tapauskohtaisesti. Komissio esittää NGT-kasveille uudenlaista hallinnollista menettelyä kenttäkoevaiheessa. Ryhmän 1 NGT-kasvien mahdollista leviämistä kenttäkoe- tai viljelyalueiden ulkopuolelle ei jatkossa estettäisi tai seurattaisi. Myös ryhmän 1 kasveilta vaadittaisiin ehdotuksen mukaan ilmoitusmenettelyä samoin kuin tiedon merkitsemistä kasvilajikeluetteloon ja kylvösiemenpakkauksiin. Rehuihin ja elintarvikkeisiin ei merkintöjä tarvitsisi tehdä. Valiokunta pitää tärkeänä, että viljelijöillä on mahdollisuus valita, mitä lajiketta he viljelevät. Tämä edellyttää käytännössä, että viljelijät saavat julkisesta lajikeluettelosta tiedon, miten kyseinen lajike on jalostettu sekä kumpaan NGT-ryhmään lajike kuuluu.

Valiokunta katsoo, että edellä esitetyt muutokset ryhmän 1 NGT-kasvien sääntelyyn ovat merkittäviä. Ehdotuksen mukainen NGT-tuotteiden jaottelu kahteen ryhmään ja sääntelyn kohdentaminen näihin ryhmiin ehdotetulla tavalla on niiden erilaisten riskiprofiilien takia perusteltua eikä vaaranna elintarvikkeiden tai rehujen turvallisuutta. Haasteena tulee kuitenkin olemaan, pystytäänkö tulevaisuudessa ryhmien 1 ja 2 NGT-lajikkeet tunnistamaan toisistaan, ja selkeästi rajamaan se, kumpaan kategoriaan uusilla menetelmillä tuotetut kasvit kuuluvat. Nämä haasteet lajikkeiden tunnistamisessa johtuvat kasvinjalostustoiminnassa käytettävistä risteytyksistä geenieditoinnin jälkeen sekä siitä, että monet viljelykasvit ovat luonnostaan polyploideja eli genomiltaan moninkertaisia. Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että ryhmän 1 NGT-kasvien vastaavuskriteerejä tulee vielä selkeyttää ja niiden tieteellistä perustelua vahvistaa. Kriteerien tutkimusperusteinen ja huolellinen selkeyttäminen on tärkeää, jotta kenttäkokeita koskeva todentamismenettely muodostuu toimivaksi myös erilaisilla maantieteellisillä alueilla.

Luonnonmukainen tuotanto ja rinnakkaiseloja koskeva sääntely

Luomutuotannossa lähtökohtana ovat kestävät agroekologiset järjestelmät, jotka ottavat huomioon luonnon monimutkaiset vuorovaikutukset. Luomutuotanto tarjoaa etuja luonnon monimuotoisuudelle, ilmastonmuutoksen ja sen vaikutusten lieventämiselle tietyissä oloissa, eläinten hyvinvoinnille sekä monille muille ympäristöhaasteille. Uudet genomiteknikat eivät lähtökohdaisesti ole luonnonmukaisen tuotannon periaatteiden, kuten esimerkiksi geneettisen monimuotoisuuden edistämisen ja tuotannon panosomavaraisuuden, mukaisia eikä niiden hyödyntäminen ole ainakaan tällä hetkellä ajankohtaista luomutuotannon näkökulmasta. On näin ollen perusteltua, että komission ehdotukseen sisältyy sekä ryhmän 1 että ryhmän 2 NGT-kasvien käytön kieltä luonnonmukaisessa tuotannossa.

Valiokunnan lausunto MmVL 8/2023 vp

EU:lla on johtava asema koko maailmassa luomutuotannon ja luomutuotteiden kulutukseen perustuvan ruokajärjestelmän kehittämisessä. Muutokset EU-sääntelyssä tulee toteuttaa siten, että vientimarkkinoista huolehditaan eivätkä muutokset uhkaa kuluttajien luottamusta koko elintarviketjuun. Komission ehdotuksessa myös ryhmän 1 NGT-kasveilta edellytettävää lisäysaineiston merkitsemistä perustellaan luonnonmukaisen tuotannon tarpeella tunnistaa uusilla kasvinjalostustekniikoilla tuotetut kasvilajikkeet. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan NGT-kasvien merkintävaatimukset sekä julkinen rekisteri mahdollistaisivat luomuviljelijälle NGT-lisäysaineiston välttämisen. Valiokunta korostaa, että luomutuottajien tulee voida tunnistaa NGT-kasvit koko tuotantoketjussa, mukaan lukien esimerkiksi luomukarjalle syötettävä rehu. Tämä on tärkeää kuluttajien luottamuksen säilyttämiseksi. Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että asetuksen jatkosäätelyssä tulee varmistaa luomutuotannolle mahdollisuus välttää ryhmän 1 uusilla genomitekniikoilla tuotettujen tuotteiden tai aineiden käyttö.

Asetusehdotuksen mukaisten uusien genomitekniikoiden käytön kiellosta luomutuotannossa seuraa, että viljeltävien NGT-kasvien sekoittuminen luomupelloilla viljeltäviin kasveihin tulee pysyvä estämään. Komission ehdotuksen mukaan jätetään kansallisesti säädettäväksi NGT-kasvien, GMO-kasvien, tavanomaisten kasvien sekä luomuviljelyssä käytettävien kasvien rinnakkaiselo. Rinnakkaiseloa koskeva sääntely kattaisi muun muassa säännökset viljelmien välisistä turvaetäisyyksistä ja vastuukysymyksistä mahdollisten taloudellisten vahinkojen osalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että vastuukysymykset kasvien sekoittumisen estämisessä ovat selvät ja vastuu jakautuu oikeudenmukaisesti eri toimijoiden kesken. Luomutuotannon valvonnasta säädetään EU:ssa jo nyt hyvin yksityiskohtaisesti, eikä käsiteltävänä olevasta uudesta sääntelystä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa tule kohdentaa luomuviljelijöille, jotka eivät genomitekniikoita tule käyttämään.

On tärkeää, että Suomessa on tulevaisuudessakin saatavilla pohjoisiin sääolosuhteisiin soveltuvia luonnonmukaisessa tuotannossa mahdollisia lajikkeita. Muuttuva ilmasto sekä markkinoiden ja lainsäädännön haasteet luomuviljelylle voivat johtaa siihen, että genomitekniikalla tuotetuille lajikkeille syntyy myös luomuviljelyssä kasvavaa tarvetta. Valiokunta toteaa, että uusien tekniikoiden käytön tulee tulevaisuudessa tarvittaessa olla mahdollista myös luomutuotannossa luomulainsäädäntöä uudistamalla, jos luomutuotannon ja sen kilpailukyvyn turvaaminen sitä edellyttää. Valiokunta pitää luomutuotannon osalta tärkeänä, että alaa koskevat päätökset, kuten NGT-kasvien käytön kieltä, tehdään yhteistyössä sellaisten luomualan organisaatioiden kanssa, joissa myös viljelijät ovat edustettuna.

Komission asetusehdotuksen vaikutuksista

Uusilla jalostustekniikoilla aikaan saatuja hyödyllisiä sovelluksia voisivat olla kasvitauteja ja ilmastomuutoksen vaikutuksia paremmin sietävät kasvilajikkeet tai lajikkeet, jotka vaativat kasvaakseen vähemmän luonnonvaroja ja lannoitteita. Uusilla genomitekniikoilla voitaisiin myös parantaa kasvien ravintosisältöä terveellisempiä ruokavaloita varten tai vähentää haitallisten aineiden, kuten toksiinien ja allergeenien, määrää kasveissa. Viljelijän käytettävissä olisi laaja valikoima satoisia ja Suomen olosuhteisiin sopeutuneita lajikkeita. Kasvituotantoa ja satomääriä edistävä kasvinjalostus mahdollistavat nykyisten satomäärien tuottamisen pienemmällä peltoalalla. Uusien jalostustekniikoiden käytöllä on ennalta arvioiden kokonaisuutena pääosin myönteisiä vaikutuksia niin ruokaturvaan kuin viljelyn kannattavuuteen. Ehdotuksella voi kuitenkin

Valiokunnan lausunto MmVL 8/2023 vp

olla merkittävä vaikutus luomuviljelyyn ja kansallisiin luomuviljelyn kasvun tavoitteisiin, eikä näitä luomutuotantoon kohdistuvia vaikutuksia ole valiokunnan näkemyksen mukaan vielä riittävästi arvioitu.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös suomalaiset viljelijät ja viljelijöiden satoa käyttävä teollisuus hyötyvät uusista genomiteknikoista. Uusia menetelmiä tarvitaan, jotta voidaan jalostaa Suomen erityisolosuhteisiin soveltuvia lajikkeita nopeutetulla aikataululla ja kustannuksiltaan kohtuullisella tavalla. Tämä on tärkeää myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Asetusehdotuksen edellä kuvatut myönteiset vaikutukset liittyvät ensisijaisesti asetusehdotuksessa esitettyyn ryhmän 1 NGT-kasveja koskevan sääntelyn yksinkertaistamiseen. Valiokunta pitää kuitenkin myös hyvänä, että asetusehdotuksen 22 artiklan mukaisesti ryhmän 2 NGT-kasvien lupamenettelyissä sovellettaisiin liitteeseen III sisältyviä, erityisesti ruokaturvaan, ravitsemukseen ja ympäristöterveyteen liittyviä kannustinkriteerejä.

Jos NGT-kasveja ja niistä saatavia tuotteita koskeva sääntely komission ehdotuksen tavoitteiden mukaisesti yksinkertaistuisi ja nopeutuisi, niitä koskevat tietovaatimukset kevenisivät ja merkintä- ja jäljitettävyyssvaatimuksista osin luovuttaisiin, vähentäisi tämä hallinnollista taakkaa ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten eli Ruokaviraston ja geenitekniikan lautakunnan työmäärää. Toisaalta hallinnollisen taakan arvioidaan lisääntyvän kenttäkokeita koskevan todentamismenettelyn ja rinnakkaiselolainsäädännön osalta, jos sääntely toteutuu komission ehdottamassa muodossa. Komission asetusehdotuksesta aiheutuvaa lisätyötä ja kustannuksia viranomaisille tai hallinnollista taakkaa alan muille toimijoille on tässä vaiheessa vaikea arvioida muun muassa delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten puuttumisen takia. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että asetusehdotuksen valtuuttavat säännökset ovat täsmällisiä ja tarkkarajaisia.

Valiokunta katsoo, että komission asetusehdotuksen vaikutusarviointeja tulee täydentää mahdollisuuksien mukaan asetusehdotuksen valmistelun edetessä ja EU-sääntelyn täsmentyessä. Valiokunta pitää valtioneuvoston kannassa esitetyllä tavalla tärkeänä, että asetusehdotuksen vaikutukset kasvinjalostajien oikeuksiin ja patentteihin selvitetään. Vaikka asetusehdotuksessa ei oteta kantaa patenttiasioihin, ei tekijänoikeuksia koskevasta oikeudellisesta sääntelytilanteesta saa syntyä epävarmuutta. Maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja ympäristöministeriön näkemysten yhteensovittamista varten on jo perustettu kansallinen Uudet genomimuokkaustekniikat -työryhmä, jonka tehtävänä on ollut valtioneuvoston kannan muodostaminen säädösehdotuksesta sekä Suomen neuvottelulinjojen valmistelu EU:ssa. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että eri tahojen näkemysten yhteensovittamista ja yhteistyötä jatketaan myös uusien genomiteknikoiden koskevan EU-sääntelyn vaikutusarviointien laatimisessa ja kansallisessa toimeenpanossa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 8/2023 vp

Helsingissä 18.10.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Paula Werning sd
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina